

გაზეთი ღირს

თოვნი	მან.	კ.	თოვნი	მან.	კ.
12	10	6	6	6	6
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	3	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნაბეჭდი ერთი შაურა

ივერი

სახლიტიკა და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1891

1877—1891

„ივერი“

გამოვა 1891 წელს იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე. მისი სახელი დაიკავიან გაზეთი ამ 1891 წლისათვის მიკვამთობს:

ბილინსკი: ა) თითონ რედაქციის, ნიკოლოზის ქუჩაზე, ვარანციის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის ქუჩაზე, № 21; ბ) „ქართული შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელიარის, სახლის ქუჩაზე, თავად-ანზურთა საადგილ-მამული ბანკის ქარვასლის ვილარისა.

ტელეგრაფი მისთვის უნდა დასაბინდოს გაზეთი შემდეგს: ღვინძია: თიფისი. В редакцию Грузинской газеты „ИВЕРΙΑ“.

რედაქცია ამისათვის აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაცხადის გამო მას უნდა შეეძლოს იქნას მარტო ამ ხელის-მიმწერის წინაშე, ვინც გაზეთის დაკვირვებისათვის უნდა წარუდგინოს რედაქცია და ან წინა-გაიხიოს გამაგრებული სასაზოგადოების“ კანცელიარისა, ანუ გამოაქვას.

გაზეთის ფონ დაეჭვდება გაზეთის სათაურზე, ხოლო სრული პირიანი გაზეთის დაკვირვებისათვის უნდა დასაბინდოს გვერდზე.

ახალი ამბავი

* ტელეგრაფი გაზეთის თანამშრომელთა გუნდის დიდი რაოდენობის დატოვებას საკრებულო მივიჩნევს არჩევანს. კენჭი ჩამოუტარეს წინანდელს მდივანს ზ. დაქს: ასეა მისთვის, რომელიც ამ თანამდებობას ასრულებდა 1865 წლიდან. დიდის ხნის უწყვეტობით (177-1) ისე არჩეულ იქნა მდივანად: ამის კანდიდატად ს. აბე ვაჭიანი.

თავ. ი. ს.—მე ჰაქვავაჟი, თავ. ა. —მე თარხაძე, დ. ა.—მე მალაშვილი და თავ. დ. ა.—მე სუხიაშვილი. პირველმა და მეორემ უარი განაცხად კენჭის ჩამოტარებაზე, ხოლო მესამემ და მეოთხემ ისურვეს კენჭის ყრა: როცა კენჭები დათვალეს, დ. ა.—მეს მალაშვილს ამოუვიდა 110 თეთრი და 76 შავი, დ. ა.—მეს სუხიაშვილს 82 თეთრი და 10 შავი. კანდიდატობაზე კენჭი ჩამოუტარეს გორის მახარის წინამძღოლს ა. დაქს: სულსან-შვილს, რომელსაც ამოვიდა 105 თეთრი და 80 შავი კენჭი.

ამით დასრულდა კრება ტელიის გუბერნიის თავად-ანზურთა.

* სარწმუნო წყაროდამ შევიტყუე, რომ ის ამბავი, რომ ტელიის

ბანკს ნება მიეცა 5% გირავნობის ფურცლების გამოცემისა და 6% -ის 5% -ზედ გადასაცლა—მართალია.

* საურთაგების გამოფენაზე მოსკოვ ტელიისადამ წასულა ასათი კაცი.

* ამ თვის 23 ტელიისადამ გამეზავა ბათუმს რვა გზავილითა ოჯახობა. იქიდან ებრუნენ გამეზავებულებანი არგენტინის რესპუბლიკასა და ჩრდილო-ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ებრუნენ იმიერ-კასპის მხრიდან იქნურ ადმინისტრაციის დაუთხივანი, რადგან იქ ცხოვრების ნება არა ჰქონათ.

* ამბობენ, რომ იმიერ-კავკასიის რკინის გზაზე გამართული იქნება ტელეფონი, რომლითაც ერთი რკინის გზის სადგური აცნობებს მეორე სადგურს მატარებლების გამოსვლის სადგურად. დღემდე ჯერ ამ ცნობას დეკლარაცია აცნობებენ სადგურიდან ერთმანეთს.

* ჩვენ მივიღეთ ახალი (მეორე) გამოცემა „დედა ენისა“, შეკვლილი და შევსებული. ანაზნა ჩართულია რამდენიმე სურათი სამფთხო საგნებისა, სახელდობრ: ანგლოსისა, საყდრისა საცეცხლისა, მაცხოვრის ხატისა. საკითხავი წიგნი ცოტაოდან შემოკლებულია, წინანდელს გამოცემასთან შედარებით, უცხო ენადან ნასესხი მოთხრობანი უფრო ნაკლებია და სამაგიეროდ მომატებულია მოთხრობანი ქართულის ცხოვრებიდან. ამისა ის საყმაწვილო ლექსები, რომე-

ლიც რუსულიდან იყო გადმოკეთებული, ამ ახალს გამოცემაში აკურთხელის რედაქციით არის დაბეჭდილი. უმთავრესი ცვლილება ისაა, რომ ამ ახალს გამოცემაში ჩართულია სრულიად ახალი განყოფილება — სასულიერო-ზნეობრივი, რომელშიც მოთავსებულია ოცდა ათამდე მოთხრობანი და ლექსი სასულიერო შინაარსისა. ამ განყოფილების ლექსებიც აკურთხელის მიერვეა გადმოღებული და დაწერილი. ხუცური განყოფილებაც ამ გამოცემაში წინანდელზე უფრო გრძელია — შეტანილია სხვა და სხვა ზნეობის მასწავლებელი ადგილი სოლომონ ბრძანისა და ისრა ზირაქის ძის წიგნებში და აგრეთვე რამდენიმე იგივე მაცხოვრისა. დაბეჭდილიდან და სახარებიდან ამოღებული ამბები ჯერ ხუცურადა დაბეჭდილი და ზედ გვერდზედ მოსდევს იგივე ამბები ახალს ქართულს ენაზედ ნათარგმნი, მხედრულად დაბეჭდილი. საზოგადოდ ახალს გამოცემაში სასულიერო განყოფილება უფრო გრძელია და 60 გვერდი უჭირავს ე. ი. ერთი ორად მეტია წინანდელზე, რასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს სამრევლო საკლდეათათვის. წიგნი სუფთად და ლამაზად არის გამოცემული, სულ 189 გვერდს შეიცავს და ფასადაც უწინდელზე მეტი შაური ჰქონს.

* ქალაქის თვითმართებლობის ასახ დეპუტატის განსჯაზე სახელმწიფო საბჭო დაიწყებს მხოლოდ შემოღობაზედ, რადგან ყველა სამინისტროს არ წარუდგინა ჯერ-ჯერობით მისთვის თავისი ამ საგნის შესახებ.

გაზეთის დასაყვედურად და გერო განცხადებასა დასაწყობად უნდა მივხაროთ: თითონ რედაქციას, ვუთხარო, ავტორის ქუჩაზე, ვარანციის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის ქუჩაზე, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელიარისა, თავად-ანზურთა ბანკის სახლისა, სახლის ქუჩაზე. ფასი განცხადებას: ჩვეულებრივი სტრუქტურა რვა გაზეთი.

* ჩვენ შევიტყუე, რომ ამ მოკლე ხანში სომხებმა აღრამატული საზოგადოების „კრება ექმნება. ამ კრებაში სომხურ თარგმანს საწყებზედ უნდა მოიადანაწილოს. ამავე კრებაში უნდა განიხილოს სომხეთ არტისტის ბანკ-სტრუქტურის წინანდელს შესახებ სომხურის სტენის განკარგებისა. ბანი პეტროსიანცი თვითონ კისრულობდასის შედგენას, თუ რომ საზოგადოება ამ თავით ცოტაოდანს დახმარებას აღმოუქმენს, იმდენს მაინც, რომ წახარჯი დაფაროს სტამბოლში განსახლებული. ბანს პეტროსიანცი უნდა სტამბოლიდან არტისტ-ქალების მოყვანი.

სათავართო დასის შესახებ ხარჯი უნდა იყოს რასა ღრამატულმა საზოგადოებამო.

* გაკვირვებანი იწერებანი, რომ ამ თვის 20-ს იქ დადა სტეჟა უოჯაღას და მისთან ერთად ქარ-ბუქცი. ქილაქში ბეგრის შუშა დაუშვებდას და რამდენიმე ბაღი მთლად გაუნადგურებია. კარგია კიდევ, რომ სტეჟა ერთიანად არ მოსდებია იქაურობის და მხოლოდ შოგა-და შოგ დაუშვებია ნათესავი და ხეხილი.

* ფოთის 19 მაისს ქართულ სკენის მოყვართაგან ფოთის კლუბის დარბაზში წარმოადგენილ იქნა ჩვენს საქალაქო სასწავლებლის ღირბი მოსწავლეთა სასწავლებლო ბანკი მოჩხუბარბის ჰიესა „არსენა“. წარმოადგენამ ძლიერ კარგად ჩაიარა, ხოლო საშუალოდ ისა, რომ იმდენი ხალხი არ დაესწრო, რამდენიც მოველოდით; შემოსავალი ათს თუმანზე

ფელეტონი

ჩაენი დედაკაციანი

ღ

ახალი დრო

(ახ. „აჟიას“, № 99)

III

ვიდრე გავარკვევდეთ ცხლანდელის დედაკაცის ყოფა-ცხოვრებას და ამ ყოფა-ცხოვრების ვითარებას, საჭიროა ორიოდ სიტყვა ვისაუბროთ იმის შესახებაც, თუ რა უტყურობა გტყუობდა ძველებურს დედაკაცს და მის მიმინდელს ყოფა-ცხოვრებას. მოვალეობა ვართ განვიხატოთ, რამდენიმე სიტყვა მივნიც, რა სიღრმეზედ სჭირდა ისეთი ძველებურს ცხოვრებას, რომ ახალმა დრომ ზურგი შეაქცია ძველებურს დედაკაცს და მოითხოვა შეცვლა იმ ძველებურის დედაკაცის ტიპისა. მოვალეობა ვართ ჯერ იმიტომ, რომ ამას გვირძახებს გრძნობა სამართლიანობისა და მიუკერძოებლობისა, და მეორე იმიტომ, რომ უამისოდ ძველებურის ცხოვრების სურათი სრული არ გამოვა, ყოველის მხრით გაშუქებული-განათებული. უმთავრესი ნაყოფიერება ძველებურის

ბურის დედაკაცებისა ის არის, რომ იმით შექმნილი ცხოვრებით და ემოქმედნათ მხოლოდ იმ ვითარებაში, რომელშიც დაიბადნენ და აღიზარდნენ. ძველებურს დედაკაცებს ის უნარი არა ჰქონდათ, რომ შეეზინათ ცხოვრების ახალი ვითარება, ის უნარი არა ჰქონდათ, რომ აყოლოდნენ დროებს და, ცხოვრებისა და მის ვითარების ზრდა-წარმატებასთან, თითონაც ზრდა-წარმატებაში შესულიყვნენ. როცა ბატონ-ყმაზა გადავარდა და შეიცვალა ძველებური ყოფა-ცხოვრება, ძველებური მანდილოსანიც, მოკლებული ამ ჩვეულ ყოფა-ცხოვრებას, თევსავითა მშრალზე დაიჩინა. ერთს სტიქიონს მიჩვეულია ვეღარ შესძლო სხვა გვარს სტიქიონშია ის ეცხოვრა, როგორც შეჩვეულში ცხოვრობდა. ძველებურს დედაკაცს მაშინ დეტყო, რადგან დაბუნების პატრონი იყო. ახალ დროების ნიაჭ-ქოლავს ვეღარ გაუშლია და გატყდა.

ეს კიდევ ცოტაა: ძველებურმა დედაკაცმა, არამც თუ ვერ მოახერხა და ვერ შეიშენა ახალი ვითარება, რომელიც ბატონ-ყმაზის გადავარდნას მოჰყვა, არამედ გამოცდა კიდევ, პირ-კაც ეცა და თითქო ისიც ვე-

ღარ მოისაზრა, რომ სრულიად ახალმა სიომ დაპებრა, სიომ აუცილებელმა და გზა-აუტყველმა.

ცხოვრება თავისი გზით მიდიდა და მიღს დღესაც, ხოლო ძველებური ქართული დედაკაცი განმარტებულია სდგას ამ ცხოვრების დღულად ბათიაში, გულში ღრმად ჩაუხარხარებს თავისი ძველებური ნატურა-სურვილი, მისდევს ისე ძველს წესსა და ჩვეულებას, ჰქუიქობს და ბჭობს ძველებურად. უნდა მოვახსენოთ, რომ სწორად გულს უთუქქავს ადამიანს ყურება ამ ძველებურისა და ეკრთხელის დროების წარმოდგენებით, ცალის ფეხით უჭერს სანარეში ჩამდგარა. მეტად აქეთ გულ-დაწყვეტილი ბედისგან, მეტად გაშუქებული და თავ-ბრუდის-ხმელნი არიან ყველაფრით, რაც-კი რამ მოხდა მათ გარშემო დღემდე რაც მოსალოდნელია დღეს შემდეგაც. ეგ არის იმითი ცეცხლი, რომ ცხოვრებენ დღეს და დღევანდლის ცხოვრებისა-კი ვერა გუგაობრა, ზედავე სხვა-და-სხვა ამბავს და გარე-შეხებას, მაგრამ არ ემსით-კი არც მისი აზრი და არც მისი საძირკველ-საფუძველი. იგინი არიან განზორცილებული ხმა-გაქმნილი წინა-აღმდეგობა ყოველისავე ახალის სი-

ლის და ახალის ურთიერთობის ცხოვრებაში. ხოლო, რაკი ცოდნა და შეგნება არა აქეთ ახალის დრობობა ბუნება-ვითარებისა, ამიტომ არც ბრძოლა შეუძლიანი მის წინააღმდეგ. და იმ დროს ნელ-ნელა სამარისაკენ ძველებური ადამიანები და თან გულში ღრმად აქეთ დამარხული გამობრუნება და საყვედური. ხელ-ფეხი დაღუპებული იგინი ჰგანან იმ დამარხებულსავეთა ქედობრილსა და დამოზრილებულს, რომელიც წარმოვიდა ყოველი იმედი გამარჯვებისა!..

ბატონ-ყმაზის დრომ შესძენდა ძველებურს ქართულს დედაკაცს გულ-წყველობა და სიმტკიცე ხსიათისა, ხოლო არ მიანაქა არც საკმაო სწავლა-განათობა, არც საჭირო სასულიერო წყურთა-განათობა. უამისოდ-კი ძნელია ადამიანმა თავზე ხელი მოისვას და დედაკაცი მიჩვიოს თვითონ უცხო გარემოება-ვითარებას. აი სწორედ ამ მიზეზით, რომ ძველებური დედაკაცი ასე მოუშვებელი იყო ახალის ცხოვრებისათვის, იგი დედაკაცი, მაგრამ არ მიჩვიდა, რომ დედაკაცი დღეს იმ გენერალის ყოფაშია ჩაგარდნილი, რომელმაც სრული ზენსია ვერ დიმიხატა, ხოლო არა იმიტომ რომ ან მეტად მოხუცია, ან ჯანი აქვს ძალზედ გატყუილი, ან კი-

დევ გული არ ერჯის სამსახურისათვის, არამედ იმიტომ რომ ჯარი და მხედრობა ახალს წესზე იქნა დაყვედებული და ამ საქმის ახალს წესზე დაყვედებამ უდროოდ ტემოვანა იქი-დამ ის გენერალი, როგორც უფარგისა, ახალის წესისა და რიგისათვის გამოუსადგარი, დაძველებული რამ საქმეული.

ამ გარემოების გამო, დედაკაცების ახალ-თაობას, რომელიც მოყოლებული იყო ცხოვრება ახალს ვითარებაში, რაკი იყო დადგა ახალი, უნდა შეეძინა საჭირო სწავლა-განათობა—ეს უმთავრესი იარაღი შეცვლის წეს-წყობილებისა. ახალის დროების დედაკაცის მოვალეობა იყო მოყვობა მტრობა და უსიამოვნობა, რომელიც ხარისასათი ჩაიდა ძველებურს დედაკაცს და ახალს დროებსა შუა. ხოლო ამ მოვალეობის შესასრულებლად უეცვლად საჭირო იყო, რომ ახალს დროების დედაკაცს ერთის მხრით ცხადდ და გარკვევით შეეგრა, რას თხოვლობდა ის ახალი დროება, ხოლო მეორეს მხრით ისეთისავე მხედრობა და თავგამოდებით შესდგობა და საქმიანობა, რა მხედრობა და თავგამოდებითაც ძველებური დედაკაცი საქმიანობდა და ირჯებოდა ძველს დროსა.

მეტი არ იქნებოდა. ერთის მხრით ამის მიზეზი ის უნდა იყოს, რომ ბოლოდროინდელი სახლბენი არ დაურეგულირებია, როგორც აქ წინააღმდეგობა აღმოაჩინა, რადგან ამის ნება ეძლეოდა არ მისცეს სივრცის მოკლები; მეორე მიზეზად ისიც უნდა დავასახელოთ, რომ აფიშები ვილასის მიხედვითა და ბევრ-ნაირად არც-ერთი იყო, თუ ამ დღეს წარმოადგენდა იქნებოდა.

წარმოადგენდა ასობით და მსწრე-ნი, ყველა მოთამაშემ ისახელა თავი და მიიტაცა საზოგადოების ყურადღება, განაკისრებულ ნინოს როლში კმ-ნა ვ—ის ქაღალდი, ზაქარას და გლეხის ბიჭის როლში ბ-ნა ხ—ძემ. ბ-ნი გ—მე შეუდარებელი რამ იყო იორამისა და დამამეგის როლში.

* * * ტუფაისის მასწავლებელი განუ-ზრახავთ თავის საკუთარს გლეხს და-არსება. წესდებდა უკვე შეუდარებელი და წარდგენილი დასამტკიცებლად. მასწავლებელთა კლბის დაარსება მომავალი წლების თვითღამ მოლო-ბა—ამბობს ვაზ. „ი. ლ.“-ი.

* * * ვაზ. „სივრცის“—სწერს, რომ კერძო კლბების გამოსადგენს ზრავა-მის სასამართლოებში საქმის დაცვის შესახებ შედ-ახლად უნდა გადახედ-უნდა ბუნებრივ. ამისათვის იუსტიცი-ის სამინისტროში ცალკე კომისია იქნება შედგარი.

* * * 24 მასის კორტინის ქაზს-ნაში, როგორც მანქანის მფლობელი, სა-თავადი ვაჭარი მისაღვი შეგოა მისი მამაკარა და მამამე და მამამე.

მ ლ რ ი ბ ი პ რ ა მ ა

ქუთაისის სასადავო-მამულია ბაჩყალი წყაროს (შუაღვი, ახ. „ივერიკი“ № 109)

სხდომი კრების დღე 12-ს სა-ათზე ზედმეტდღელ კომიტეტის წევ-რის ბ-ნ ლ. თ. ლოლოვს თავმჯდო-მარობით. კომიტეტის წევრთაგან, გარდა ბ-ნ-ს წევრისა, რომელიც წინა

ცხადი, რომ ის მამა-პაპული სი-კვეთი და დედის, რომელიც ქარ-თველი დედაკაცს დარჩა წარსლის ცხოვრებისაგან, საკმაო არ იყო. უფრო გარკვევით ეს აზრი შესაძ-ლად ასე გამოვსატყვია: თუ ქართველს დედაკაცს უნდა ხელ-უხლებლად შეენახა სათადარიგო თანხა ანუ იგივე მამა-პაპული სიკეთე-დედაობა, ძვე-ლებუთის დროებისაგან ნაადრევად და ეცხოვრა მხოლოდ ამ თანხის სა-რგებლით, საჭირო იყო ეზრუნა ამ ისტორიით ნაადრევების სიკეთე-დე-დაობის გამაძტებისათვის, თორემ აღ-ვიღად შესაძლებელი იყო და სწორედ ისეც მოხდა, რომ მართა იმ თანხის საცხებელმა არ იკარა ცხოვრებ-ისათვის. ერთის სიტყვით, ახალ დრო-ების ქართველს დედაკაცს უნდა ეტვი-რთნა და განეხება და ზნეობა ძველ-ბურთის დედაკაცის გაემდინებინა, გაეფარებინა იმ ახალისა და ძვირ-ფასის მასალა-შინაარსით, რომელიც განდა სწორედ მამონ, როცა შე-იცვალა ჩვენის სამშობლო ქვეყნის სა-კონომიო და ხაზოვადობური ცხოვ-რება-ვითარება.

გასაკლებელი საქმი ცხადი დასა-ნახი იყო და ღირის გარკვევითა და ძვირ-ფასი, სამწუხაროდ, არც დე-დაკაცების უმრავლესობამ და არც თვით პუბლიცისტიკამ ამ უკანასკნელ

დღეს ჩაიწერნენ, დღეისათვის კიდევ 64 წევრი ჩაიწერა,—ასე რომ სულ 650 წევრია დამსწრე, თუკი-კი რი-ცხვით გუთნად აღიზნულ ნაკლები ხილ-ხია თეატრის დარბაზში.

ბ-ნი ლ. თ. ლოლოვს (თაქმედიანე კრებულს) ატყობინებს საზოგადოებას, თუ რა და რა ხარჯი უნდა გასწავ-ლდეს; სათავად-ზნაურთა სკო-ლისთვის წარსულის წლის მოგებილ-დან მხოლოდ 12000 მანეთი შეგვი-ძლიან გადავადოთ, ხოლო საჭიროა კიდევ 15000 მანეთადღეო. 3000 მანეთი გუბერნიის მარშლისათვის არის საჭირო. ამდენად თხოვლობს წლიურად ბ-ნი მამონოვი, ინსპექ-ტორი ქუთაისის პრაიმინიზისა, რომელიც აცნობდა ბანკის წევრთა, რომ მთავრობას განზრახვა აქვს პრაიმინ-ისა რეალურ სასწავლებლად გადა-ავითოს და ამისათვის საჭიროა სამ-სამი ათასი მანეთი შემოგაფიოს წლი-ურად ბანკში. 1500 მანეთი ბ-ნი აკაცი წერეთლისათვის არის საჭირო, ამდენად ქუთაისის წმ. ნინოს დე-დაობა სასწავლებელში ექვსის სტანდენ-დიის დასაარსებლად ღარიბ აზნაურ-თა ქალთათვის. ამის შესახებ ამ სა-სწავლებლის მმართველობის წევრთ თხოვნა შემოტანეს; 6000 მანეთს სესხად თხოვლობს დეპუტატთა სა-კრებულო, რომელსაც წინა წლებ-ში სესხადე აქვს გატანილი 10,000 მანეთი. ამ სახით ყველა საჭიროე-ბის დასაკმაყოფილებლად გვეკრდება 15,000 მანეთი; მოგება-კი მთლად სკოლას უნდა მივანდომოთ. ამი-ტომ უნდა განსაჯოთ, აღნიშნულ საგნებისათვის დავაწესოთ ხარჯი თუ არა, და თუ დავაწესებთ, რომელ წყაროდგან გავიღოთ ეგონდენი ხარ-ჯი და თითო საგნისათვის რამდენ რამდენი დავანშნათო

ბ-ნი გ. ზ. ლორთქიფანიძე საზოგადო-კომიტეტს, თავისი აზრი წარმოსთქვას, თუ რამდენის ფულის დანიშნა შეგვიძ-ლიან თითოეულის საგნისათვის და, თუ უპირატესობაზე მიღვა საქმე, რომლის საგნს უნდა მიეცეს უპირატესობა.

დრომდე არ შეიწუხა თავი და დრო-კამისადე მოვლენილი საქმე და ანგა-რონი არ იგიაოდა, არ მოისახლა, არ გაითვალისწინა. დედაკაცებიც და პუბლიცისტიკაც ამ საქმეს ერთბაშად არ შეეუდნენ, ნაწილ-ნაწილ და-უწყეს წვევა იმდენად, რამდენადც თითონ ცხოვრება მიახვედრებდა ხოლმე საზოგადოებასა, რომ ყოველ საჭირო და აუცილებელი დედაკა-ცების ყოფა ასე თუ ისე შეიცვალოსო. სათვლით აზრი იმეათად დააკვირ-დებოდა ამ საგნს, რომლის ასე თუ ისე გადაწყვეტა სრულიად და საცემით თავ-მინებელი ჰქონდა ცხოვრებას, ცხოვრების პრაქტიკას და ეს პრაქ-ტიკაც აწარმოებს, რამდენადც შე-უძლიან, ამ საქმეს დღემდე. რაც ვა-კეთებულისა ამ მხრით, ყველის თვალ-წინა აქვს; ყველას ადიდდა შეუძ-ლიან დაინახოს; და თუ განიერნი, გულ-წრფელად მოყარულნი თავის ქვეყნის იტყვიან, რომ ჩვენი გული შეგუბრებულია და კმაყოფილი ვართ, რაც უკვე დღემდე ამ მხრით გვაკ-ეთებულისა, მაშინ, ღრმად დარწმუ-ნებული ვარ, ჩვენი ქვეყანა ჯერ კი-დე დღესამდე იქნება სხვა ქვეყნებზე უკან ჩამორჩენილი, როგორც გონე-ობა და ზნეობით, ისე ქონებითა და დღეობითათა.

მწელი სათქმელი-კია, რომ ვითომ

ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ კა-მიტეტმა ჩვენზე უკეთ იცის, თუ რა წყარო აქვს ბანკს და ამ საქმის შე-სახებ რა უფრო მოსახერხებელია.

თავ. ი. გულაშვილი და თავ. გ. და-დასია ამბობენ, რომ დღეს სამეგრე-ლოსა და ლეჩხუმის თავად-ზნაურთა-ბნა განკითხვის დღე დაუდგაო, იმის ბედი და უბედობა ქუთაისის დეპუ-ტატთა საკრებულოზე არის დამო-კიდებული. სრულიად დარწმუნე-ბული ვართ, რომ წარმომადგენელ-ნი გუბერნიის თავად-ზნაურთა-ბნის ყოველ დირიგულნი კაცნი არი-ან; ყველამ ვიცით, გუბერნიის მარ-შალის კეთილი და პატიოსანი კაცია და იმედი ვაქვს, რომ ჩვენს საქმეს გულდამსობ და ყურადღებით მოეკი-ნება. რაკი მთავრობამ ნენის წო-ლებრიგის დირიგა-უფლების გარჩევა მიანდო, დიდი შრომა მოელოსო. ამიტომ ჩვენ, ვითარცა უფროსი და ერთგული მოძმენი გუბერნიის თავად-ზნაურთა-ბნის, გუბერ-ნიის მარშალს და დეპუტატებს ვა-მთავარი დაუწინაოთ ამ დიდს შრო-მისათვის; მარშალს, თუ შეიძლებო-დაც, ვამბავი მოეშტოს. სამეგრე-ლოსა და ლეჩხუმის თავად-ზნაურთა-ბნის ყოველთვის ერთგული იყო გუ-ბერნიის თავად-ზნაურთა-ბნის და მის თხოვნას, როცა საქმე შეეხე-ბოდა ხოლმე საზოგადო, ქვეყნის ინ-ტერესს, ყოველთვის ხელს უშობდაო. მაგალითად, როცა მარშალს ირჩედა ნეტარ-ხსენებულს ჩვენს სა-ყვარულსა და საუეთესს მამული-შვილს დ. ი. ყუთაიას, ჩვენ თანხმა ვაგებდით ვამბავი დაგვეწინა ამ კაც-ისათვის, თუმცა სამეგრელოსა და ლეჩ-ხუმის თავად-ზნაურთა-ბნის ამ უო-ფაში არ იყო, რომელშიაც დღეს არის ჩავარდნილი. ამიტომ სრულიად დარ-წმუნებული ვართ, რომ დღეს ჩვენს თხოვნას და ვედრებას შეისწინ ე-ხელს მოგვიმართებ და ამით ჩვენს საქმის წარმოებას ვაადვილებთ (სა-ზოგადოებაში მსხურაბას, თანაგრძნობას უყვანდეთ).

ჩვენმა უკეთესმა კაცებმა არ იცოდ-ნენ, ერთის მხრით, რაოდენად შეუ-საბამიოა მდგომარეობა ეხლანდელის დედაკაცის ჩვენში, ხოლო მეორეს მხრით, რაოდენად დიდებულა ის მნიშვნელობა, რომელიც მოყოლე-ბულია იქონიოს დედაკაცმა ჩვენის ქვეყნისა და ცხოვრების აღორძინე-ბის საქმეში.

როცა ჩვენს ქვეყანას გარშემო ერ-ტაც მტრები დასისლიანებულის თვა-ლებითა და ამოწმდლის ხმლებითა, მაშინ ჩვენს მამა-პაპთა ძალიან კარ-გად ესმოდათ თავიანთ დროების ვი-თარება. იარაღით ზედ-მოსულთ ია-რალითად აძლევდნენ პასუხს. თუ ჩვე-ნმა მტრებმა გრმა მოიხიბეს და დაიკ-რა ჩამდენისაზე საუკუნის განმე-ლობაში თავისი ვინაობა, თავისი არ-სებობა, და მტრების ძალას ძალევე დაუბრისბინა, ამის მიზეზი ის იყო, რომ დაპირისპირებული ძალა კარ-გად იყო გაწურთნილი და ვაგარ-ჯიშებული.

ესლა-კი, როცა ის დრო ბრძოლ-ლის ძალ-მომრეობისა და სამხედრო-თარეშობისა შესცვალა სულ სხვა-ტორი, დრო მშვიდობიანის კულ-ტურის მეშობა-ძლიერებისა, როცა ჩვენს ქვეყანას ათასი შიში და განსა-ცდელი მოელის საკონომიო და სა-ზოგადოებურის თვისებისა, ჩვენც მე-

თავ. დ. ი. ნაყარაძე. ვითარცა დე-პუტატთა საკრებულოში ნამსახურს, ვაღიანებობი, თუ ვისა და შრომა აქვს დეპუტატთა საკრებულოში. წი-ნად გუბერნიის მარშალის თითქმის არავითარ შრომას არ ვწოდებ. მდიანს სახლში მიუტანდა ხოლმე საქმეებს და დღეს-ხელითა ისტუმ-რებდნენ: ეხლა დრო არა მაქვს, ეხლა სტუმრები მყავსო. ამიტომ მრავ-ლი ძველი საქმე დღესაც ხელ-მო-უწერელია. ახალი გუბერნიის მარ-შალის კი სულ სხვა კაცია. მუდამ დე-პუტატებისათვისა, უბრალოდ მოხელე-სავით ჰშრომობს და ყოველს საქმეს თითონ აწარმოებს. მე ვეგვიკობ, რომ მარშალს არამც თუ მარტო წინა-დელი ვამბავი უნდა დავუწინაოთ, არამედ, რომ მიეუბნებდეთ კიდევ, ურგობას არა ვიქო. რაც უნდა დეპუტატებს, რომლებსაც ბ-ნი გუ-ბერნიის მარშალი მიიწვევს ხოლმე საკრებულოში, როცა საჭიროება მო-ითხოვს, უნდა მოგახსენოთ, რომ იმათ ვამბავის მავარი დღეობი სასყიდ-ლი უნდა დაუწინაოთ. კოლეგიის შესაძენად, მარშალის გარდა, ორი დეპუტატთა საჭირო და ორის უკუ-ნათვის დიდიური სასყიდელი უნდა ვა-ძლიოთ, რადგანაც ქუთაისში ჩამო-სვლა დასტირდება, როცა ბ-ნი მა-რშალი მოიწვევს სამეგრელოსი და ლეჩხუმის თავად-ზნაურთა უფლებების გასარჩევა (საზოგადოებაში თანაგრძნო-ბის სხა მისამ).

ბ. ზ. ლორთქიფანიძე განუმარტავს საზოგადოებას, რომ ბ-ნს გუბერნიის მარშალს უ ათასი მანეთი ვამბავი-რადი არ ეძლევა, არამედ წარმომადგენე-ლობისათვის. მოგახსენებთ, რომ ამ საგნისათვის მარშალს დიდი-ძალი ხარ-ჯი ექირება და ამ ხარჯად დაუწინ-აოთ ერთხელეც სამი ათასი მანეთი. მე გმონია, რომ ამის არა აქვს სა-შეობა, დამწამოს, ვითომ მე რაიმე პი-რადი ანგარიში გქონდეს თავ. ს. ბ. წერეთელთან. წარმომადგენლობის-ათვის დანიშნულის ხარჯის მზამტების

დღეონ ვარ არის, ძალა-უნებურად უნდა ვიზრუნოთ და შევიძინოთ უკე-თესი კულტურული იარაღი ბრძო-ლისა, უნდა ვიზრუნოთ და შევიძი-ნოთ ჩვენს საზოგადოებას მეტი კო-ნა, მეტი სწავლა და განათლება. ხოლო რაკ ასეთია საქმე ჩვენის დროებისა, რაკ ასეთია საქმე, რომ-მელიც სრულის მისაზრითი შეიძ-ლებდა საეროვნებო საქმედ დასახობა, თავის-თავადეც ცხადი არ უნდა დე-გვეხატოს თვალ-წინ დედაკაცის დი-დი და ფრიად დიდი მნიშვნელობა? ვა გავიჯდ უნდა იყოს სოციალური მდგომარეობა დედაკაცის, მისი ზნე-ობა, მისი ყოფა-ცხოვრება, მისი ზნე-ობა-მეტიერება ქვეყნის საქმეებში მონიკა და მონიკ მტრის-მეტად დიდი და აუცილებელი. ისე არავითარი საქმე არ მოხერხდება, ბოლოსა და ბოლოს არავითარი ვასაკეთებელი არ ვაკეთდება, რომ დედაკაცი არ ჩაე-კრებულაში. იმს ნუ იფიქრებთ, რომ ბ-ნობად დედაკაცი არა სჩანს, ვმირი ის არ არის, ოფიციალურად იმს არაიგნ მსახვს მიზეზად და მო-თხედ ამ თუ იმ საქმისა. დარწმუ-ნებული ბრძანებდებეთ, რომ დედა-კაცმა იქნება იმ საქმეში მამაკაცზე ნაკლები შრომა და ჯავა არ გასწია-ო, მეტად ძლიერნი არიან დედაკაც-

წინააღმდეგი ვარ. რაც შეეხება დეპუ-ტატების ვამბავის, უნდა მოგახსენ-ნოთ, რომ თავ. ნიკოლაის აზრი ყოვე-ლად მოსახერხებელია, ხოლო მე კიდევ უფრო მეტს ვიტყვი: არამც თუ დიდი-ური სასყიდელი, თეორიული დავუწინაო. (კრება თანხმობა).

ბ. ზ. ლორთქიფანიძე თანხმად ვარ იმათი, რომლებიც ბრძანებდნენ, რომ ჩვენ დღეს მეგრელებს ხათრი უნ-და შევეწინაოთ, როგორც ჩვენს მო-ძმეებს ჩვენის მამულის შვილებს, რომ მღესსაც, როცა მათი დახმარება ჩვენ-თვის საჭირო ყოფილი, ყოველთვის ჩვენთვის ხელი გამოუშვებდნათ და მოუშარათ. ასეც რომ არ ყოფი-ლიყოს, სამეგრელოსი და ლეჩხუმის თავად-ზნაურთა-ბნის ბანკში გუბერ-ნიის მარშალის თვალ-ზნაურთა-ბნე-ტი ფული თუ არ აქვს შემოტანილი, არც ნაკლები აქვს, ამიტომ მე სა-ჭიროად და საგადადებულად ვიარ-ი, იმათი სურვილი და თხოვნა შევი-წინაოთ; ამას მოითხოვს ჩვენი მათ-თან მშობა და ერთობა; რაც შეეხება მარშალის ფულს, უნდა მოგახსენოთ, რომ ბ-ნი კ. ლორთქიფანიძე მარ-თალს ბრძანებს. ჩემის მხრით, სულ ერთია, მაგ ფულს ვამბავის ვუწო-დებთ თუ წარმომადგენლობისათვის დანიშნულს ხარჯს. მე, ჩემის მხრით სასული თანხამ ვარ, რომ ბ-ნი მა-რშალს სამი ათასი მანეთი ოთხ. თა-სად გავუხდებო, (კრებაში მსხურაბას სიტყვა; ზოგი ვახსენებს ბ-ნს მსხუქეს, ზოგი არა).

ბ-მა თავდომარემ ათის წითით სხდომა შეეჩრა, რათა კომიტეტმა ბანკის გამგეობამ მოილაპარაკონ, ზნეობა-აღნიშნულ საგნისათვის რამ-დენი ფული შეუშლიან გაიღოს ბან-კმა. ამავე დროს კრებულს საშინელი ხმაურება და ცხარე ლაპარაკია წევრ-თა შორის.

სხდომა რომ დაიწყო, თავმჯდომარ-ებმა, ბ-ნმა ლ. თ. ლოლოვმა, აცნობა კრებას, რომ კომიტეტისა და გამგე-ობის აზრით, შესაძლოა, მხოლოდ რამ-დენსამდე, საგნისათვის გავიღოთ ხარ-

ნი, ეს ვითომ და სუსტნი, უშლურ-ნი არსებანი

კაცი უნდა ძალათი იბრძავედეს თავს, რომ ფიქრებდეს, ვითომ დე-დაკაცი, რომელსაც ღონე არა აქვს პირდაპირ ჩაეროს საზოგადო-რებაში, ნამდვილად უარპყოფ-დეს ასეთს პირდაპირს ჩარევას სა-ზოგადო საქმეებში და კმაყოფილი იყოს ყველაფერში მორჩილის ად-მანის როლისა. არა, დედაკაცი ერთი უშლიერესი და უმძლავრესი მოძქმე-ლია საზოგადო ცხოვრებისა. დაუნა-ხოზა დედაკაცის ამ დიდის მნიშვნე-ლობისა, მომასწავებელი იმისი, რომ ევრა დაუფასებიათ რიგისა და ღირსე-ბისამებრ ის ძალინ, რომელიც სა-ზოგადოებურს შემოქმედებაში შიშინა-წილებდნენ. დედაკაცს შეუძლიან ყოვე-ლად ძლიერი და შეძლებული მომზარ-ე იყოს და დღად საშინი მტერის. ის საზოგადო საქმე, რომლის წინააღ-მდედაც დედაკაცი არიან, თუ სულ დიდებული საქმე არ არის, მინცა და მინც ძალიან საკურო და სავედრო საქმეა. პირ-იქით, ყოველს საზოგა-დო საქმეს, რომლის წინააღმდეგადაც დედაკაცისა დედაკაცისა თვისი აზრითა დედაკაცისა და თვისი აზრითა დედაკაცისა, ცოტად თუ ბევრად, გამარჯვების იმედი უნდა ჰქონდეს. დედაკაცს თან მოაქვს გამარჯვება და დამარცხე-

